

УДК 94(477)"1901/1975"

Турчина Л. В.¹, Бушман І. С.²

¹ канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БК-612 НУ «Запорізька політехніка»

"ІЗ ЗАПИСОК ХОЛУЯ": РЕЗОНАНСНИЙ ПАМФЛЕТ І. СЕНЧЕНКА

Іван Сенченко (1901-1975) – один з фундаторів новітньої української літератури, чию творчість високо оцінювали такі геніальні вітчизняні критики, як І. Дзюба, В. Брюховецький. Багатьом він відомий як досвідчений редактор, талановитий перекладач та наставник молодих перлин українського літературного слова [1]. Цікаво, що прізвище "Сенченко" походило від того, що їх пращури переселилися на Слобожанщину з селища Сенчі [2; 10].

Однак, не варто забувати про ту досить скромну, але унікальну та посправжньому важливу літературну спадщину, яку І. Сенченко залишив після себе. Його творчість багато в чому не відповідала та іноді навіть суперечила жорстким рамкам тогочасного соцреалізму, поєднуючи у собі реальний погляд на те, що відбувається, з романтизмом, ліричний струмінь з гумором та сатирою, й залишаючи нам можливість тверезо оцінювати події того часу та насолоджуватися справжньою українською літературою.

"Із записок Холуя" (1926) – памфлет, в якому І. Сенченко передає своє бачення світомоделі та соціально-політичних подій тих років. За допомогою сатири та іронії у цьому творі автор викрив та засудив головну всесоюзну ваду – холуйство, бо воно було основою соціально-політичної системи СРСР. Він безстрашно викрив аморальність правлячої гілки та системи загалом, викликавши на себе негатив й безліч критики. У підсумку після публікації памфлету у 1927 р. І. Сенченка було звинувачено у "наклепі" на пролетарську літературу та надовго внесено до списку "неблагонадійних" [2; 12].

Згодом відомий український літературознавець Ю. Лавріненко писав: "Насправді, Сенченків образ Холуя – вичерпно всеосяжний для всіх тих покірних і жорстоких слуг усякого деспотизму й диктатури, що живуть за принципами, які формулює в своїх записках Холуй: слухняність, покіра, мовчання, пресмикування..." Цей твір – не просто критика влади, це критика системи та кожного, навіть найменшого, гвинтика цього механізму".

Під маскою сарказму та іронії ховаються глибокі та серйозні роздуми. "Я простий собі смертний, зі здоровим глуздом, гнучкою спиною і дотепними руками", "Я чую ваш смішок, але мені зовсім байдуже" – у цих цитатах приклад фраз, у яких, пародіюючи спосіб думок Холуя, висміюючи його, І. Сенченко разом з тим виявляє своє критичне ставлення й свою упередженість до основних ліній тогочасної політики, застерігаючи від такого "єдиномислія" [3; 477].

У результаті І. Сенченко надовго потрапив до чорного списку влади. Однак це не завадило йому залишити вагомий слід в українській літературі та в історії нашого народу. Що стосується твору "Із записок Холуя", то він ще раз засвідчив унікальність авторського стилю, неповторність його індивідуальної манери та жагу до вільного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Романюк Л. М. Модель українського суспільства в "Записках холуя" І. Сенченка [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ukrlit.net/item/391.html> (дата звернення 7.04.2024) - Назва з екрану.

2. Кошелівець І. Поклонник шаленіючого сонця: Пам'яті Івана Сенченка / І. Кошелівець // Сучасність. - 1976. - Ч. 2. - С. 8–17.

3. Лавріненко Ю. Іван Сенченко (літературна
сильвета) / Ю. Лавріненко // Розстріляне
відродження. – Київ : Смолоскип, 2007. - 976 с.